

A fost un savant român specializat în domeniul arheologiei și al istoriei antice eline și romane, originar din comuna Bosancea (Suceava) care a împletit în mod armonios munca sa didactică cu cea științifică, timp de șase decenii. Această lungă activitate căreia i s-a consacrat din pasiune, încă din tinerețe, a început în Bucovina, în ultima perioadă a stăpânirii habsburgice (până la 1918), continuată apoi în România la Universitatea din Cernăuți și București, până la încetarea sa din viață, în urmă cu 25 de ani (București, 26 iulie 1971).

Cei care l-au cunoscut în calitate de studenți ai domniei sale (precum cel care semnează aceste rânduri), colegi și prieteni au remarcat la Theofil Sauciuc Săveanu educația sa aleasă, firea sa de o rară sensibilitate, înalta sa erudiție, dobândită prin cunoașterea limbilor clasice (greaca și latina) și a unor limbi europene de largă circulație (germana, franceza) și permanent îmbogățită cu noile realizări în domeniul științelor umanistice (istorie, arheologie, filologie clasică greacă și latină), multiplele sale virtuți, modestie, generozitate, corectitudine, intransigență științifică.

A fost respectat de studenții săi, care i-au păstrat o frumoasă amintire pentru calitățile sale de excelent pedagog, a fost stimat de colegii săi din țară și de peste hotare pentru opera sa științifică publicată timp de peste o jumătate de secol (1911-1969) alcătuită din zece lucrări monografice, rămase drept lucrări de referință și aproape 200 de studii și articole apărute în diferite periodice din țară ("Dacia", "Istros", "Studii și cercetări de istorie veche", "Pontica", "Orpheus", "Codrul Cosminului"(serie veche), "Analele Academiei Române", "Analele Dobrogei", "Cercetări istorice", "Revista filologică", "Revista istorică", "Revista Istorică Română", "Balcania" etc.) și de peste hotare ("Romische Mitteilungen", "Athenische Mitteilungen", "Jahreshefte des oesterreichische Archäologischen Institut", "Revue des etudes grecques", "Revue de préhistoire", "Biblioteca classica orientalis" etc.).

Theofil Sauciuc Săveanu și-a făcut studiile universitare la Cernăuți în anii 1902-1906 și a dobândit titlul de doctor în Litere și Filozofie în anul 1909 la aceeași universitate.

Până la izbucnirea primului război mondial a făcut parte dintr-o misiune științifică arheologică în anii 1911-1912, în calitate de membru al Institutului austriac de arheologie din Viena pentru a efectua săpături arheologice sistematice în Grecia, în Peninsula Attica li insula Andros din arhipelagul Cicadelor, în perimetrul citadelor antice. Un prim rezultat al acestor cercetări arheologice l-a constituit publicarea în 1914 a lucrării cu titlul: *Andros, Untersuchung zur Geschichte und Topographie der Insel*. Lucrarea cuprinde în patru capitole o expunere privind descrierea geografică și topografică a insulei, precum și istoria societății din Andros din cele mai vechi timpuri până la cucerirea ei de către romani, din punct de vedere economic, social, administrativ, militar, religios și cultural; în anexă sunt incluse numeroase documente epigrafice de mare valoare.

Theofil Sauciuc Săveanu și-a început la Cernăuți cariera didactică universitară din 1909 ca docent, iar după Marea Unire din 1918, tot la Cernăuți, ca profesor la catedra de filologie clasică și istorie veche generală. În anii ce au urmat a fost ales decan al Facultății de Istorie și Filologie între anii 1912-1922, și rector al Universității din Cernăuți, în 1924. Din 1940 a funcționat ca profesor la Universitatea din București, Facultatea de Litere și Filozofie, Catedra de istorie antică și epigrafie. În 1946 a fost ales decan al Facultății de Litere și Filozofie. De

asemenea, în anii 1944-1948 Theofil Sauciu Săveanu a funcționat și ca director al Muzeului de Antichități din București, iar după pensionare, în 1947, a ocupat funcția de colaborator științific la același muzeu până în 1958.

Ca profesor la Universitatea din Cernăuți și București, Theofil Sauciu Săveanu a predat cursul de istorie veche a Eladei din cele mai vechi timpuri până la intervenția romană în viața societății grecești antice. Acest curs cuprindea o expunere critică a evenimentelor istorice - în cadrul unei periodizări ad-hoc - însoțită de o bibliografie curentă comentată. În partea introductivă autorul definea astfel cursul său, cu multă modestie: "... o schiță istorico-bibliografică sumară, a tot ce se discută prin diferite reviste, monografii și manuale, în legătură cu trecutul poporului grecesc, schiță care arată varietatea studiilor făcute în domeniul istoriei grecești și care poate să fie de folos celor ce doresc și au interesul să se inițieze cu multiple probleme ale istoriei grecești".

Activitatea sa didactică a fost strâns împletită cu cea științifică desfășurată în anul 1924 pe șantierele din Grecia și Italia iar din 1924, pe șantierul arheologic din Mangalia - vechea cetate Callatis - al cărei conducător a fost aproape un sfert de secol. După cum se știe la Callatis fusese în antichitate un important centru al civilizației eline și apoi helenistice pe litoralul vestic al Mării Negre. Inițial, pe acest șantier arheologic s-a pornit de la descoperiri întâmplătoare și apoi s-a ajuns la săpături arheologice sistematice. Aici, sub conducerea profesorului Theofil Sauciu Săveanu au fost investigate necropolele din orașul antic și împrejurimi, materialul depistat și investigat fiind salvat și depozitat într-un fost lăcaș de cult inițial, s-au pus bazele unei colecții muzeale; ulterior s-a ridicat o construcție specială destinată din 1936 muzeului arheologic local.

Dintre cele mai interesante descoperiri efectuate la Callatis, Mangalia de azi, menționăm: zidul de apărare al orașului antic ridicat în timpul domniei împăratului roman Marc Aureliu (161-180); delimitarea arealului geografic aparținând cetății antice, a zidurilor de incintă din epoca helenistică a construcțiilor civile și militare; salvarea ruinelor din epoca doriană; reconstituirea vieții cotidiene pe baza inventarelor arheologice (obiecte de uz casnic, arme, unelte, amfore, podoabe, monede, statuete de lut și din marmoră, stele funerare, altare votive, epigrame sepulcrale, inscripții murale și pe piatră cu conținut juridic, administrativ, politic, diplomatic, religios, cultural etc.).

Pe baza acestor materiale intrate în circuitul științific prin intermediul rapoartelor arheologice publicate în revista "Dacia" (serie veche), care au evidențiat cunoștințele profesorului Theofil Sauciu Săveanu; în domeniul epigrafiei grecești și latine s-au elaborat primele pagini din istoria necunoscută a vechii colonii creată de grecii din Heraclea Pontica, care în 1938 au fost sporite considerabil luând forma primei monografii a cetății Callatis, publicată în volumul *L'Arheologie en Roumanie*.

Valoarea științifică a cercetărilor profesorului Theofil Sauciu Săveanu s-a remarcat și în unele din monografiile sale, ca de exemplu *Cultura cerealelor în Grecia antică și politica cerealieră a ateniienilor. Contribuții la istoria aprovizionării cu cereale în cuprinsul elenismului antic* (București, 1925, în seria "Studii și cercetări", Academia Română). Lucrarea cuprinde, în două părți și nouă capitole, o expunere amplă privind cultura cerealelor în Grecia antică și locul pe care aprovizionarea cu cereale a polisurilor grecești l-a ocupat în viața lor economică, socială, politică și militară din cele mai vechi timpuri până la începutul ocupației romane. Cât privește *Investigațiile arheologice din anii din urmă privitoare la Orientul clasic* (Cernăuți, 1926) este o altă lucrare de referință, care cuprinde o Introducere cu un mic istoric al arheologiei clasice începând cu anul 1871 (descoperirile arheologice ale lui H. Schliemann) și trei capitole cuprinzând cercetările arheologilor greci dar și străini (germani, francezi, englezi, austrieci, români) efectuate la sfârșitul secolului al XIX-lea și în primul sfert al secolului al XX-lea în Grecia continentală, în România, în insulele din Marea Mediterană,

Marea Ionică, Marea Egee, Asia Mică, sudul Italiei și nordul Africii. În Concluzie, autorul propunea atunci crearea unui Institut internațional de arheologie. În fine, o altă lucrare de referință este și cea intitulată *Noile cercetări și săpături arheologice din România* (București, 1947) în care sunt prezentate pe de o parte cercetările arheologice de la Glina, Sălcuța, Vădastra, Sărata Monteoru, iar pe de alta cercetările istorice cu privire la cetățile antice grecești și romane precum Histria, Callatis, Capidava, Sucidava, Adamclissi, Dinogetia-Garvăn.

Concluzii: Din această schiță sumară a vieții și activității didactice și științifice rezultă că profesorul Theofil Sauciu Săveanu se numără printre savanții români specializați în domeniul arheologiei clasice care și-a înscris cu cinste numele în rândul oamenilor de știință din țara noastră. De altfel, pentru meritele sale științifice profesorul Theofil Sauciu Săveanu a fost ales - la propunerea lui Vasile Pârvan - membru corespondent al Academiei Române în anul 1924; apoi el a fost ales membru activ al Institutului german de arheologie din Berlin și membru corespondent al Institutului austriac de arheologie din Viena. La toate acestea mai adăugăm consacrarea sa pe plan internațional realizată ca urmare a participării sale la congresele internaționale de arheologie în perioada interbelică.

În privința bibliografiei, cuprinzând activitatea sa științifică cei interesați pot consulta următoarele lucrări: *Bibliografia lucrărilor științifice ale cadrelor didactice*, Universitatea București, seria istorică, vol. 2, M-Z, București, 1970, sub redacția Sandei Căndea, orânduită alfabetic pe autori: *Necrologul lui Theofil Sauciu Săveanu* redactat de Constantin Preda, publicat în "Studii și cercetări de Istorie veche" 1/1971, pp. 165-167; *Necrologul lui Theofil Sauciu Săveanu* publicat de Radu Vulpe în "Dacia" 1974, pp. 299-302; *Enciclopedia istoriografiei românești*, București, 1978.

Summary

The author grasps some of the most important moments of the becoming of the scientist Theofil Sauciu Săveanu. A graduate of the University of Cernăuți, doctor of Letters and Philosophy, Sauciu Săveanu had distinguished himself by valuable scientific work (10 monographical works and 200 studies and articles published in Romanian and foreign magazines). A pasional of archeology, Theofil Sauciu Săveanu had made researches in the archeological sites of Greece and Italy and also in Mangalia (in the old fortress of Callatis). His scientific activity was strongly related with his didactical one, having different positions in the academical hierarchy: dean of the Faculty of History and Philology in Cernăuți (1912-1922), rector of the University of Cernăuți (1924), decan of the Faculty of Letters and Philosophy in Bucharest (1946) and manager of the Antiquities Museum of Bucharest.